EIROPAS SAVIENĪBAS
TIESA

Tiesas **spriedums**
lietā C-583/24 [*Tagu*] [1]

Paziņojums presei Nr. 154/26

Luksemburgā, 2026. gada 3. novembrī

Eiropas apcietināšanas orderis: lai attaisnotu izpildes atteikumu, nepietiek tikai ar apgalvojumu par piespriestā soda nesamērīgumu ar noziedzīgā nodarījuma smagumu

Tomēr atteikums izpildīt Eiropas apcietināšanas orderi var būt attaisnots izņēmuma kārtā, it īpaši tad, ja izsniegšanas dalībvalsts tiesību akti ļauj vai pat nosaka pienākumu piemērot brīvības atņemšanas sodus, kas ir tik nesamērīgi, ka tos var uzskatīt par necilvēcīgiem vai pazemojošiem sodiem, vai tad, ja šajos tiesību aktos nav ņemts vērā izdarītā noziedzīgā nodarījuma smagums un tie neļauj ņemt vērā individuālos apstākļus

Attiecībā uz vīrieti, kurš Rumānijā notiesāts uz septiņiem gadiem cietumā par trīs gramu marihuānas un četru *MDMA* tablešu importēšanu, izdots Eiropas apcietināšanas orderis. Nīderlandes tiesa, kurai būtu jāizpilda šis orderis, jautā Tiesai, vai attiecīgās personas nodošana var tikt atteikta, motivējot ar to, ka piespriestais sods ir nesamērīgs ar noziedzīgā nodarījuma smagumu. Nīderlandē par līdzīgu nodarījumu varētu piespriest cietumsodu uz laiku no vienas līdz trim nedēļām.

Tiesa atgādina, ka no dalībvalstu savstarpējas uzticēšanās principa izriet, ka Eiropas apcietināšanas ordera izpilde ir princips, savukārt izpildes atteikšana ir iespējama tikai izņēmuma gadījumos, neskarot pienākumu ievērot pamattiesības. Tādējādi, lai gan šo tiesību ievērošanas nodrošināšana visupirms ir ordera izsniegšanas dalībvalsts atbildība, tomēr gadījumā, ja pastāv risks, ka var tikt pārkāptas Savienības tiesībās garantētās pamattiesības, izpildes dalībvalsts izņēmuma kārtā var atteikties to izpildīt – pēc pārbaudes, kas veicama divos atsevišķos posmos. Izpildes tiesu iestādei vispirms jāpārbauda, vai izsniegšanas dalībvalstī ir sistēmiskas vai vispārējas nepilnības vai arī tādas nepilnības, kas ietekmē objektīvi identificējamu personu grupu. Ja šādas nepilnības ir konstatētas, tai pēc tam jānosaka, vai, ņemot vērā attiecīgās personas personisko situāciju, konkrēti par šo personu pastāv reāls risks, ka tiks pārkāptas tās pamattiesības.

Tiesa tomēr precizē, ka ar atšķirībām – pat ja tās ir būtiskas – starp dalībvalstu tiesību aktos paredzētajiem sodiem pašām par sevi nepietiek, lai konstatētu šādas nepilnības. Tās var tikt konstatētas, ja izsniegšanas dalībvalsts tiesību akti vai judikatūra liecina par sodu samērīguma principa acīmredzamu un smagu pārkāpumu, ko neļauj novērst nekāds tiesību aizsardzības tiesā līdzeklis. Tas tā būtu it īpaši gadījumā, ja šie tiesību akti ļautu vai pat noteiktu pienākumu piemērot sodus, kas ir tik nesamērīgi, ka tos var uzskatīt par necilvēcīgiem vai pazemojošiem sodiem Savienības tiesību izpratnē, vai arī neļautu tiesnesim ņemt vērā noziedzīgā nodarījuma smagumu un konkrētās lietas īpašos apstākļus, lai pielāgotu sodu. Konkrētajā lietā Tiesa uzskata, ka Rumānijas tiesību aktos nav konstatējamas nepilnības, kuras veidotu sodu samērīguma principa acīmredzamu un smagu pārkāpumu, kas varētu pamatot atteikumu izpildīt Eiropas apcietināšanas orderi.

2023. gada decembrī DZ Rumānijā tika galīgi notiesāts uz septiņiem gadiem cietumā par to, ka viņš šajā valstī importēja trīs gramus marihuānas un četras *MDMA* saturošas tabletes. 2024. gada janvārī Rumānijas tiesa izsniedza Eiropas apcietināšanas orderi pret DZ, lai viņš šo sodu izciestu Rumānijā.

Amsterdamas tiesā (Nīderlande), kurai bija jālemj par viņa nodošanu Rumānijas iestādēm, DZ iebilda pret nodošanu, apgalvodams, ka viņam piespriestais sods ir nesamērīgs. Viņš norādīja, ka narkotiskās vielas bija paredzētas viņa sievas personiskam patēriņam – sāpju mazināšanai. Nīderlandes tiesa norādīja, ka runa bija par nelielu narkotisko vielu daudzumu un ka pārim nebija nodoma tās tirgot.

Atbilstoši Nīderlandes tiesas norādītajam aplūkoto notikumu laikā Rumānijas tiesību aktos bija paredzēts minimālais septiņu gadu cietumsods par tādu "augsta riska" narkotisku vielu importu kā *MDMA*. Neskaitot ierobežotās iespējas samazināt sodu, Rumānijas tiesas nevarēja ņemt vērā ne attiecīgo narkotisko vielu nelielo daudzumu, ne to, ka tās bija paredzētas personiskam patēriņam, vai vismaz to, ka šīs vielas tika importētas bez nolūka tās tirgot. Turklāt neesot bijis iespējams arī atlikt DZ piespriestā soda piemērošanu.

Šajā kontekstā Nīderlandes tiesa vaicā Tiesai, vai Savienības tiesības [2] ļauj iestādei, kas atbild par Eiropas apcietināšanas ordera izpildi, atteikt personas nodošanu, motivējot ar to, ka piespriestais sods nav samērīgs [3] ar attiecīgo noziedzīgo nodarījumu un tādējādi ir pretrunā Eiropas Savienības Pamattiesību hartā noteiktajam noziedzīgu nodarījumu un sodu samērīguma principam [4].

Spriedumā Tiesa vispirms atgādina, ka dalībvalstu savstarpējas uzticēšanās un savstarpējās atzīšanas principiem Savienības tiesībās ir fundamentāla nozīme. Izņemot ārkārtas apstākļus, katrai dalībvalstij jāprezumē, ka pārējās dalībvalstis ievēro Savienības tiesības, it īpaši tajās garantētās pamattiesības. Šie principi nozīmē, ka **Eiropas apcietināšanas ordera izpilde ir princips, savukārt izpildes atteikšana ir iespējama tikai izņēmuma gadījumos**.

Soda iespējamais nesamērīgums pats par sevi nav iekļauts Eiropas apcietināšanas ordera **neizpildes pamatu uzskaitījumā**, ko skaidri paredzējis Savienības likumdevējs [5].

Tomēr Tiesa jau ir atzinusi [6], ka izņēmuma apstākļos izpildes tiesu iestāde var vai pat tai ir pienākums atteikties izpildīt Eiropas apcietināšanas orderi, ja pastāv reāls risks, ka attiecīgās personas nodošana varētu izraisīt tās pamattiesību pārkāpumu [7].

Šā riska reālais raksturs principā jāizvērtē divos secīgos posmos. Pirmkārt, izpildes tiesu iestādes rīcībā jābūt objektīvai, ticamai, precīzai un pienācīgi atjauninātai informācijai, no kuras izriet, ka izsniegšanas dalībvalstī ir sistēmiskas vai vispārējas nepilnības vai arī tādas nepilnības, kas ietekmē objektīvi identificējamu personu grupu, pie kuras pieder konkrētā persona. Tikai tad, ja pirmais nosacījums ir izpildīts, otrkārt, izpildes tiesu iestāde otrajā posmā var konkrēti un precīzi izvērtēt, vai, ņemot vērā pieprasītās personas personisko situāciju, patiešām pastāv reāls risks, ka tiks pārkāptas tās pamattiesības.

Aplūkojamajā gadījumā Tiesa uzskata, ka **atšķirības – pat ja tās ir būtiskas – starp dalībvalstu tiesību aktos paredzētajiem sodiem pašas par sevi nav pietiekamas, lai konstatētu šādas nepilnības**. Proti, tā kā krimināltiesību normas nav pilnībā saskaņotas, dalībvalstu krimināltiesību politikas izvēle var būtiski atšķirties. Ja izpildes tiesu iestādei tiktu ļauts kontrolēt soda samērīgumu tādēļ vien, ka izpildes dalībvalsts tiesību sistēmā šāds sods būtu mazāk bargs, tai tiktu piešķirta vispārēja funkcija kontrolēt citās dalībvalstīs pieņemtos tiesu nolēmumus krimināllietās, un tas būtu pretrunā savstarpējās uzticēšanās un savstarpējās atzīšanas principiem.

Tātad nepilnības, kas varētu attaisnot šādu kontroli, var konstatēt tikai tad, ja izsniegšanas dalībvalsts tiesību akti vai judikatūra **acīmredzami un smagi pārkāpj noziedzīgu nodarījumu un sodu samērīguma principu un ja nav efektīva tiesību aizsardzības tiesā līdzekļa, kas ļautu novērst šo pārkāpumu**. Tas tā tostarp būtu gadījumā, ja šie tiesību akti ļauj vai pat nosaka pienākumu piespriest brīvības atņemšanas sodus, kas ir tik nesamērīgi, ka tos var uzskatīt par necilvēcīgiem vai pazemojošiem sodiem [8], vai arī gadījumā, ja piemērojamajās tiesību normās nekādi nav ņemts vērā noziedzīgā nodarījuma smagums un tās neļauj tiesai ņemt vērā lietas individuālos apstākļus, lai pielāgotu sodu.

Konkrētajā gadījumā Tiesa konstatē, ka minimālais septiņu gadu cietumsods, kas Rumānijas tiesību aktos paredzēts par "augsta riska" narkotisko vielu importēšanu, pats par sevi nevar tikt uzskatīts par necilvēcīgu vai pazemojošu sodu. Turklāt Rumānijas tiesības pieļauj soda individualizēšanu. Tiesnesis it īpaši var ņemt vērā noziedzīgā nodarījuma nolūku, attiecīgo narkotisko vielu daudzumu un atbildību mīkstinošus vai īpašus apstākļus, kā arī noteiktos gadījumos mainīt noziedzīgā nodarījuma kvalifikāciju, kas var izraisīt soda samazināšanu. Turklāt DZ ir bijusi iespēja apstrīdēt notiesājošo spriedumu apelācijas un kasācijas kārtībā.

Šajos apstākļos **attiecīgajos Rumānijas tiesību aktos nav konstatējamas nepilnības, kas varētu attaisnot atteikumu izpildīt Eiropas apcietināšanas orderi**.

PIEZĪME. Ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu dalībvalstu tiesas lietas iztiesāšanas gaitā var uzdot Eiropas Savienības Tiesai jautājumus par Savienības tiesību interpretāciju vai Savienības akta spēkā esību.

Vispārējās tiesas kompetencē ir izskatīt un izlemt lūgumus sniegt prejudiciālu nolēmumu, kas attiecas tikai uz: 1) kopējo pievienotās vērtības nodokļa (PVN) sistēmu, 2) akcīzes nodokļiem, 3) Muitas kodeksu, 4) preču tarifa klasifikāciju kombinētajā nomenklatūrā, 5) kompensāciju un atbalstu pasažieriem sakarā ar iekāpšanas atteikumu vai transporta pakalpojumu atcelšanu vai kavēšanos vai 6) siltumnīcefekta gāzu emisijas kvotu tirdzniecības sistēmu. Tiesas kompetencē ir izskatīt un izlemt visus pārējos lūgumus sniegt prejudiciālu nolēmumu.

Pašu pamatlietu Tiesa vai Vispārējā tiesa neiztiesā, taču valsts tiesai tā ir jāatrisina atbilstīgi Tiesas vai Vispārējās tiesas nolēmumam. Šis nolēmums ir vienlīdz saistošs arī citām dalībvalstu tiesām, ja tām jāatrisina līdzīga problēma.

Neoficiāls dokuments plašsaziņas līdzekļu vajadzībām, kas Tiesai nav saistošs. Faktu un tiesiskā regulējuma izklāsts attiecas uz atbilstošo laikposmu un ir balstīts uz lietas materiāliem.

Sprieduma pilnteksts un rezumējums (ja tāds ir) tiek publicēts *CURIA* tīmekļvietnē sprieduma pasludināšanas dienā.

Kontaktpersona presei: *Stefaan van der Jeught* ✆ (+352) 4303 2170.

Sprieduma pasludināšanas attēli ir pieejami *Curia Web TV*, kā arī *European Broadcasting Service* ✆ (+32) 2 2964106.

Palieciet ar mums!

[1] Šīs lietas nosaukums ir izdomāts. Tas neatbilst neviena lietas dalībnieka reālajam personvārdam vai nosaukumam.

[2] Padomes Pamatlēmuma 2002/584/TI (2002. gada 13. jūnijs) par Eiropas apcietināšanas orderi un par nodošanas procedūrām starp dalībvalstīm 1. panta 3. punkts.

[3] Nīderlandē par šīs pašas kategorijas narkotisku vielu ievešanu daudzumā līdz desmit gramiem varētu piespriest cietumsodu uz laiku no vienas līdz trim nedēļām. Turklāt Rumānijas tiesas iespējas samazināt sodu vai atlikt tā izpildi esot ierobežotākas nekā Nīderlandes tiesai.

[4] Pamattiesību hartas 49. panta 3. punkts.

[5] Pamatlēmuma 2002/584 3., 4. un 4.a pants.

[6] Balstoties uz Pamatlēmuma 2002/584 1. panta 3. punkta interpretāciju.

[7] Skat. Tiesas spriedumus, 2016. gada 5. aprīlis, *Aranyosi* un *Căldăraru*, C-404/15 un C-659/15 PPU (skat. arī paziņojumu presei Nr. 36/16), un 2018. gada 25. jūlijs, *Minister for Justice and Equality* (Tiesu sistēmas nepilnības), C-216/18 PPU (skat. arī paziņojumu presei Nr. 113/18).

[8] Kā noteikts Hartas 4. pantā, kura nozīme un tvērums atbilst Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 3. pantam.